

Jaarbrief van het Catharina Halkes Fonds,¹ juli 2008

Uit het bestuur

door Mathilde van Dijk, waarnemend voorzitter

Het jaar 2008 staat voor ons in het teken van de twintigste verjaardag van het Catharina Halkes Fonds. We zijn niet de enigen die hun verjaardag vieren: het tijdschrift *Fier* bestaat vijftien jaar en de Nijmeegse leerstoel Feminisme en Christendom vijftwintig. De naamgeefster van ons fonds, prof. dr. Catharina Halkes, was de eerste die deze leerstoel bezette. Deze jubilea tonen de kracht van de feministische theologie in Nederland, al is de plaats van het vak en zijn beoefenaarsters nog altijd niet vanzelfsprekend. Maar daar kunnen wij, met uw steun, iets aan blijven doen. Verderop in deze jaarbrief vindt u het verslag van de projecten die we het afgelopen jaar gesteund hebben. Er is een duidelijke verschuiving naar projecten op het gebied van religie en gender, waarbij de feministisch-theologische inslag niet altijd zo duidelijk is. Overigens genieten de laatste nog steeds onze voorkeur. We hopen dat u ons ook in de toekomst blijft steunen bij ons werk.

Essaywedstrijd

We vieren onze verjaardag met twee toekomstgerichte projecten. In de eerste plaats is er een essaywedstrijd uitgeschreven. De deelnemers (vrouwelijke en ook een man) schreven over de toekomst van feministische theologie. Annika den Dikken won de eerste prijs met haar essay 'Duurzaamheid, diversiteit en dialoog: feministische theologie en de drie D's van de toekomst'. Naar het oordeel van de jury was Den Dikken

¹ Wij vragen vriendelijk uw aandacht voor de acceptgirokaart die met deze jaarbrief wordt meegestuurd.

er het best in geslaagd originaliteit, creativiteit en wetenschappelijke diepgang te combineren. Christy Stanley en Sytske Hofstee wonnen de tweede prijs voor 'Femanism: Future Feminist Theology' en Antoinette Scholten de derde voor 'De toekomst van feminisme en theologie: een huis van taal en meer'. De prijs werd uitgereikt op 23 mei, op de studiedag ter gelegenheid van het vijftienvigjarig bestaan van de leerstoel Feminisme en christendom in Nijmegen. Het tijdschrift *Fier* heeft de drie winnende essays gepubliceerd in het feestnummer van juli/augustus 2008. . www.tijdschriftfier.net/. Losse nrs. € 6,- (excl. porto) Boekencentrum, tel. (079) 3628628 . Ons Fonds heeft een extra oplage gesteund, zodat deze editie van *Fier* straks ook beschikbaar is op de Halkeslezing.

Halkeslezing

Op 4 oktober organiseren we de Catharina Halkeslezing in Utrecht, waarvoor u allemaal van harte bent uitgenodigd (zie de bijgevoegde folder). De titel is: *Onze Lieve Cybervrouwe? Gender, religie en internet*. We hopen licht te werpen op vragen als: welke invloed heeft internet op spiritualiteit, in het bijzonder van vrouwen? Hoe verandert dit medium godsdienstige beleving? Welke invloed heeft het op religieuze praxis? Welke mogelijkheden biedt het? Wat kan met internet wat anders niet kan? Spreeksters zijn Liesbeth van Zoonen, hoogleraar media en populaire cultuur aan de Universiteit van Amsterdam, en de theologe Inez van der Spek, die onder meer publiceerde over de verbeelding van technologie en het lichaam. Neemt u vooral ook uw internetverslaafde (klein-)kinderen mee!

Personalia

Tenslotte heb ik nog een paar mededelingen over personalia. Charlotte van der Leest heeft Peggy Bracco Gartner intussen opgevolgd als penningmeester. Het is mij al duidelijk geworden dat we in Charlotte een kundige opvolgster hebben – ik ben tenminste vol bewondering voor haar overzicht over onze financiën. We verwelkomen Sandra Veen in het bestuur als adviserend lid namens het IWFT Vrouwen netwerk Theologie. Onze voorzitter, Kune Biezeveld, is helaas ziek. Zij zag zich genooddaakt in maart van dit jaar haar taken over te dragen aan de waarnemend voorzitter. Wij leven met haar mee en wensen haar veel sterkte.

Met een hartelijke groet,
onder dank voor uw bijdrage aan het Fonds,

namens het bestuur,
Mathilde van Dijk

Het bestuur is nu als volgt samengesteld:

prof dr. Kune Biezeveld, voorzitter
dr. Mathilde van Dijk, waarnemend voorzitter, subsidiecommissie en organisatie lezing
dr. Heleen Zorgdrager, secretaris en subsidiecommissie
dr. Charlotte van der Leest, penningmeester

drs. Ria klein Tank, Public Relations
drs. Sandra Veen, afgevaardigde IWFT Vrouwenetwerk Theologie
prof. dr. Catharina Halkes, erelid

Sandra Veen (1962)
Afgevaardigde namens
het IWFT Vrouwenetwerk Theologie

Eind 2007 ben ik Annika den Dikken opgevolgd als afgevaardigde vanuit het bestuur van het IWFT Vrouwenetwerk Theologie.

Na mijn studie theologie aan de Universiteit van Amsterdam heb ik gewerkt in het kerkelijk vormingswerk en als onderzoeker aan de UvA op het gebied van gender en islam. Sinds 5 jaar werk ik met veel plezier en voldoening als loopbaanadviseur en coach in mijn eigen bedrijf, Aspiro.

Wat betreft het Catharina Halkes Fonds: na één vergadering bijgewoond te hebben, merkte ik dat ik het leuk en interessant vind om mee te kunnen denken over subsidie-aanvragen en de toekomst van het Fonds.

Financiën

door Charlotte van der Leest

Per september 2007 ben ik aangetreden als penningmeester van het Catharina Halkes Fonds. Een functie waar ik tot op heden veel plezier aan beleef, omdat het veel inzicht geeft in het reilen en zeilen van het fonds. Het is heel bijzonder om te zien wat een bijzondere en interessante projecten mede mogelijk worden gemaakt door de subsidies die het fonds toekent.

In 2007 is het eigen vermogen gedaald van € 392.338,- naar € 381.148,- De belangrijkste oorzaak van deze daling is het negatieve koersresultaat van onze effecten (€ 17.812,-). Het negatieve koersresultaat is veroorzaakt door de gestegen rente. Door de rentestijging is de couponrente die onze obligaties bieden minder aantrekkelijk geworden voor beleggers; zij kunnen op dit moment namelijk een hogere rente krijgen

dan onze obligaties bieden. De prijs die beleggers voor onze obligaties willen betalen (de koers) is daardoor gedaald. De werkelijkheid is echter minder negatief dan deze er op papier uitziet. Zolang het Catharina Halkes Fonds de lopende obligaties niet verkoopt krijgt het fonds uiteindelijk gewoon de hoofdsom van de obligaties terug, plus de periodieke coupon – de afgesproken rente over de hoofdsom, die meestal jaarlijks wordt uitgekeerd – van de obligaties.

In 2007 ontvingen wij bijna € 20.000,- aan bank- en couponrente, hetgeen ruim € 2.000,- meer is dan de rente die wij in 2006 hebben ontvangen. Dit is te verklaren doordat in 2006 een nieuwe obligatie is aangekocht, waarover we pas in 2007 couponrente hebben ontvangen. De ontvangen donaties zijn met een bedrag van € 11.870,- in 2007 iets gestegen ten opzichte van 2006, waarin wij € 11.286,- mochten ontvangen.

In 2007 is ruim € 18.000,- uitgekeerd aan subsidies, waarvan een groot deel – € 15.230,- – aan het IWFT Vrouwenennetwerk Theologie ten behoeve van de medewerkerplaats. Het overige bedrag is uitgekeerd aan projecten, waarover u elders in deze nieuwsbrief kunt lezen.

Ook dit jaar treft u bij deze Jaarbrief een acceptgiro aan ten behoeve van uw donatie. Zoals vorig jaar ook in de Jaarbrief is vermeld, worden handgeschreven *wijzigingen* in naam en adres op de acceptgiro niet meer aan ons doorgegeven door de Postbank. Wij zien wel de naam en het adres van de rekeninghouder op de bankafschriften. Mocht u wijzigingen willen doorgeven, dan kunt u dit doen per post (zie het adres onderaan deze Jaarbrief) of per mail: secretariaat@halkesfonds.nl

Rest mij nog u hartelijk te danken voor uw trouwe steun aan het Catharina Halkes Fonds. Deze steun blijft noodzakelijk om het vermogen in stand te houden en ons gezamenlijke doel, “het bevorderen van onderwijs en onderzoek op het gebied van feminisme en theologie” te realiseren. Wij hopen ook in 2008 op u te mogen rekenen!

Charlotte van der Leest

Subsidiebeleid

door Heleen Zorgdrager, secretaris

Dankzij uw giften heeft het Catharina Halkes Fonds in 2007 weer financiële (en morele!) steun kunnen geven aan een aantal mooie projecten op het gebied van feminisme en theologie.

We ontvingen in totaal 9 aanvragen, waarvan er 5 konden worden gehonoreerd. Zij voldeden het meest aan de doelstelling van het Fonds, te weten: het bevorderen van onderwijs en onderzoek op het terrein van feminisme en theologie, c.q. de te problematiseren relatie tussen gender en religie. Meer over deze doelstelling en de criteria voor toekenning van subsidie kunt u vinden op de website www.halkesfonds.nl.

We gaven steun aan een studiedag over Hildegard von Bingen, die georganiseerd werd door het Dominicaans Activiteiten Centrum in Huissen. Pastores, catecheten en vrouwelijke religieuzen maakten onder leiding van Kitty Bouwman en Hans Wilbrink kennis met het gedachtegoed van de twaalfde-eeuwse mystica. Leuk om te weten dat voor het gebedsleven van hedendaagse vrouwelijke religieuzen Hildegard von Bingen een inspirerende rol speelt.

Met een bijdrage van het Catharina Halkes Fonds werd een Summerschool van vrouwelijke predikanten gehouden in Transsylvanië (Roemenië). Nederlands theologes deelden hun kennis en inzichten over “vrouwen in het predikantschap” met hun collega’s uit Roemenië, Hongarije, USA en Groot-Brittannië. Leerzaam en bemoedigend voor alle deelnemers! U leest er meer over in het verslag in deze Jaarbrief.

Ten behoeve van een onderzoek naar “vrouwelijke gemeenschappen in de Moderne Devotie” werd voor een veelbelovend onderzoekster deelname aan een congres over Middeleeuwse studies in de USA mogelijk gemaakt. Bij zulke aanvragen letten wij scherp op de te verwachten “output” van de deelname: zal er een publicatie uit voortkomen? Is het resultaat overdraagbaar naar een breder publiek, bij voorkeur in Nederland? Hoe brengt de activiteit het onderzoek naar religie en gender aantoonbaar verder? Er worden met de persoon die de subsidie ontvangt stevige afspraken gemaakt over wat er uit zal komen.

Tenslotte heeft het Fonds nog twee solidariteitsbijdragen kunnen geven aan vrouwen voor wie het vanwege hun bestuurlijke functies van belang was om deel te nemen aan de conferentie van de European Society for Women in Theological Research (ESWTR) in Napels en voor wie geen andere fondsen beschikbaar waren. Ook langs de weg van zulke bijdragen menen we te werken aan de doelstelling van het Fonds. De potjes voor vrouwen die kaderfuncties bekleden in de oecumenische en theologische vrouwenbeweging zijn bepaald niet dik gezaaid. De vrouwen doen met grote inzet hun werk veelal pro Deo. Juist hier kan het Catharina Halkes Fonds uit solidariteit een bemoedigende handreiking doen.

Als bestuur blijven onze gedachten uitgaan naar mogelijke steun aan een groot, aansprekend meerjarenproject dat zichtbaar maakt hoe belangrijk en onmisbaar vrouwenstudies theologie zijn voor kerken, religies, cultuur en academie. De huidige samenleving staat bol van de vraagstukken op het gebied van gender en religie, terwijl er aan de kerkelijk goedgekeurde faculteiten en in de kerkelijke dienstenorganisaties duidelijk minder - of zelfs helemaal geen - plaats meer voor is. Wij staan open voor al uw suggesties en ideeën met betrekking tot onze rol om de slagkracht van vrouwenstudies theologie te vergroten!

Heleen Zorgdrager

Stichting Catharina Halkesfonds Postbank nr. 202462, Den Haag
--

Onder de titel *Ons leven en ons werk* werd van 1-8 juni 2007 in Cluj, Roemenië, de eerste Internationale studieconferentie gehouden van vrijzinnige vrouwelijke predikanten. Het doel was studie en uitwisseling. Deelnemers kwamen uit Roemenië, Hongarije, de Verenigde Staten, Groot Brittannië en Nederland.

Dr Annine van de Meer, auteur van *Van Venus tot Madonna*, verzorgde een viertal colleges over "op zoek naar het matriarchaat", waarbij prachtig archeologisch beeldmateriaal getoond werd. Dr Selma Sevenhuijsen legde met ons een labyrint. Niet alleen door de colleges hierover, maar vooral door het zelf te lopen leerden we het labyrint gebruiken in ons werk als gemeentepredikant. Het labyrint kan symbool staan voor de levensweg of het spirituele pad.

Aan de hand van Engelstalige liederen gaf dr. Denise Dijk een inleiding over strategieën voor taalgebruik in de liturgie: neutraal, inclusief en emancipatoir taalgebruik. Het Hongaars kent geen grammaticaal onderscheid tussen *hij* en *zij*, manlijk en vrouwelijk. Daarom, zo meenden de Transsylvaanse vrouwen, lijken deze taalstrategieën voor hen niet relevant te zijn. Verder onderzoek is een uitdaging. Ook bogen de deelnemers zich over Phyllis Trible's wijze van exegese aan de hand van Genesis 16 en legden relaties naar hun predikantenpraktijk.

Er was volop ruimte voor uitwisseling. Pittige discussie maakten duidelijk hoe verschillend de contexten zijn van het predikantenwerk. Dansmeditatie en yoga stonden elke dag op het programma. De excursie naar de Turda-kloof was inspirerend en verhelderend, met name in relatie tot onderzoek naar bronnen van matriarchaat in het oude Europa.

Er zal een tweede conferentie gehouden worden 21-29 april 2009 in Nederland. De organisatie streeft er ook dan naar de conferentie kostenvrij te houden voor de collegae-predikanten uit Roemenië, die van heel weinig geld moeten zien rond te komen.

Tenslotte:

Op het Wereldcongres van de International Association for Religious Freedom (IARF, Taiwan 2006) werd het idee voor deze conferentie geboren. We zijn het avontuur aangegaan. Mede dankzij de solidariteitssubsidie van het Catharina Halkesfonds werd het mogelijk dit idee uit te werken en heeft deze eerste conferentie plaats kunnen vinden.

Namens de organisatie in Nederland,

Dr. Denise Dijk

Ds. Tina Geels

Mw. Annelies Trenning, a.a.trenning@xs4all.nl

Het IWFT Vrouwenwerk Theologie biedt een plaats waar theologisch geschoolde of zich scholende vrouwen elkaar kunnen ontmoeten voor uitwisseling, ondersteuning en stimulering.

Ons doel:

- ontwikkeling van vrouwenstudies theologie binnen en buiten de universiteit bevorderen
- kritisch reflecteren op machtsverhoudingen in kerkelijke en maatschappelijke structuren
- de posities van theologes binnen de diverse werkvelden versterken

Welkom zijn vrouwen die theologie studeren, gestudeerd hebben of die op grond van haar werkzaamheden betrokken willen zijn bij het vrouwenwerk theologie, van allerlei gezindtes. We zijn oecumenisch van aard.

Om recht te doen aan de verschillende posities waar theologes in terecht kunnen komen is een aantal deelnetwerken ingericht: voor onderzoek, voor vrouwen met leidinggevende positie of eigen bedrijf, voor vrouwen die werkzaam zijn als pastor of predikant.

IWFT Vrouwenwerk Theologie

Faculteit Godgeleerdheid UU, Heidelberglaan 2, 3584 CS Utrecht. T: 030 253 1839 - W: www.iwft.nl

Het IWFT Vrouwenwerk Theologie wordt financieel ondersteund door het Catharina Halkes Fonds voor het bekostigen van de medewerkerplaats (1 dag per week)

Vanuit het IWFT Vrouwenwerk Theologie

Netwerken en samenwerken

Het IWFT Vrouwenwerk Theologie is een netwerk en dat betekent dat er lijntjes liggen en nieuwe verbindingen tot stand komen. Als bestuur zijn wij blij dat IWFT-leden elkaar telkens weer blijken te vinden om samen te werken of van elkaars kennis en competenties te leren. Dat laatste gebeurt bijvoorbeeld in de deelnetwerken OPP (Onderzoek en Promotie Promoting), de Helpende Hand en VOLT (Vrouwen-Ondernemen-Leidinggeven-Theologie).

Ook samenwerking met andere mensen en organisaties staat hoog op onze prioriteitenlijst. Een mooi voorbeeld daarvan is de medewerking van een aantal IWFT-leden aan het symposium 'De poorten van het gezag' van de jubilerende organisatie van moslimvrouwen Al Nisa op 25 oktober 2007 in Den Haag.

De jaarlijkse studiedag: bijbel, vrouwen, taal en beelden

Op 2 november 2007 hield het IWFT de jaarlijkse studiedag over *De Nieuwe Bijbelvertaling* en de *Bibel in gerechter Sprache*. De dag begon met een rondleiding door de tentoonstelling van het Catharijneconvent over Bijbelse vrouwen in de kunst.

's Middags kwamen leden en verschillende gasten in het huis van de Graalbeweging op de Nieuwe Gracht bij elkaar om naar de inleidingen van Esther de Boer over "Jezus dient en vrouwen zorgen voor hem" en van Dorothea Erbele-Küster over de "BigS" te luisteren. Onder leiding van Willien van Wieringen vond daarna een uitdagende discussie plaats. Een mooie dag, waar we bezig waren met onze *core business*: als theologische professionals kritisch en constructief in discussie gaan met traditie/s (in dit

geval met bijbelvertalingen), en daarbij de relevantie van onze resultaten voor de praktijk laten zien.

Coalitiebijeenkomst

Op 17 april 2008 vond voor de derde keer een bijeenkomst plaats van de afgevaardigden van de besturen van het IWFT, de Oecumenische Vrouwen Synode, de Werkplaats voor Feminisme en Levensbeschouwing. Dit jaar was ook de Unie NKV vertegenwoordigd; de voorbereidingscommissie van de Catharinadag moest helaas verstek laten gaan. Doel van deze bijeenkomsten is om te onderzoeken of er overeenkomsten zijn in actuele thema's en ontwikkelingen binnen de verschillende organisaties en daar eventueel in samen te werken.

Inhoudelijk stond deze bijeenkomst in het teken van terugblikken en vooruitzien met het onderwerp 'Ons erfgoed – hoe timmeren we ermee aan de weg?'

Bestuurswisseling

Tijdens de ALV op 31 mei jongstleden heeft het IWFT Vrouwen netwerk Theologie afscheid genomen van voorzitter Angela Berlis en bestuurslid Annika den Dikken. Allebei hebben zij met enthousiasme hun kwaliteiten voor het IWFT ingezet.

Wij zijn verheugd dat Gé Speelman tot nieuwe voorzitter van het IWFT benoemd kon worden.

Er zijn spannende ontwikkelingen gaande rond religie en gender, zowel op uiteenlopende maatschappelijke en politieke terreinen als binnen de universitaire instituten en de kerken.

Het IWFT Vrouwen netwerk Theologie, als netwerk van theologes met een brede diversiteit aan achtergronden, meningen en posities, staat daar middenin. Die diversiteit maakt dat we niet altijd als uit één mond kunnen en willen spreken. Dat merkten we onlangs bijvoorbeeld bij een interne mailwisseling rond de 'embryo-discussie'. Maar dat het netwerk er überhaupt is, dat het stand houdt en een stem vormt voor gender-en-religie-kwesties, dat zouden we wel elk jaar kunnen vieren – ook als we gewoon 32 jaar bestaan.

Sandra Veen

Stichting Catharina Halkes Fonds, secretariaat: dr. H.E. Zorgdrager, Het Bosje 16, 3921 EJ Elst (Utr.); secretariaat@halkesfonds.nl; website: www.halkesfonds.nl